

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi
AIANDUSE-MESINDUSE OSAKOND

JUHEND

MESILASTE HAIGUSTE JA KAHJURITE TÕRJEKS

IRH A-105043

Kinnitan:
NSV Liidu põllumajanduse
ministri asetäitja
S. HOSTARJA
22. juunil 1951. a. nr. 1-7

JUHEND

MESILASTE HAIGUSTE JA KAHJURITE TÕRJEKS

(Välja töötatud NSVL PM Loomakasvatuse Peavalitsuse Veterinaarvalitsuse, NSVL PM mesinduse osakonna, VNFSV Mesinduse Valitsuse ja Leningradi Veterinaar-Teadusliku Uurimisinstituudi poolt.

HEAKS KIIDETUD
NSVL PM Loomakasvatuse
Peavalitsuse zootehnika nõukogu
koosoleku poolt 12. mail
1951. aastal)

Originaali tiitel:

ИНСТРУКЦИЯ

по борьбе с болезнями и вредителями пчел

По заказу Управления сельскохозяйственной пропаганды
Министерства сельского хозяйства РСФСР
Москва — 1952

JUHEND MESILASTE HAIGUSTE JA KAHJURITE TÕRJEKS

Üldised abinõud mesilaste haiguste ja kahjurite tõrjeks

1. Mesilaste nakkavate ja mitterakkavate haiguste vältimiseks on mesilaste valdajad kohustatud:

a) pidama mesilais tugevaid, kõrge produktiivsusega mesilasperesid, asetades tarusid üksteisele mitte lähemale kui 4 meetrit; looma mesilastele mitmesuguseid (loomulikke, kunstlikke) orienteerumise võimalusi;

b) kasvatama emasid ja leski produktiivseist ja talvituskindlaist peredest; vältima sugulusaretust emade ja perede vahetamise teel teiste mesilatega (kooskõlastatult rajoonide TK põllumajanduse ja varumise valitsustega), kasutama emasid mitte üle kahe sesooni;

c) kindlustama peredele talveks heakvaliteedilist mett sellises koguses, nagu on kindlaks määratud normides;

d) pidama mesilasperesid hästi remonditud ja soojades tarudes õigesti ülesehitatud kärgraamid; vahetama iga aasta vähemalt $\frac{1}{3}$ pesakärgedest;

e) paigutama mesilaspered meekorje poolst parimatele, tuultest kaitstud kuivadele aladele; toimetama eri aegadel meetaimede külvamist mesila lähedale, istutama puid ja põõsaid ja korraldama rändmesindust meetaimede massiividele;

f) omama mesilas valget, kuiva, mesilastele ligipääsmatut ruumi varukärgede hoidmiseks, meevurritamiseks ja teisteks mesindustöödeks; omama mesilaste talvitumiseks kuiva, sooja ja ventilatsiooniga ruumi;

g) kontrollima suve jooksul talvitusruumide seisukorda, kõrvaldama sealt niiskust, hallitust ja muid väärnähtusi, korras-tama ventilatsiooni ja kuivatama ruume; varasügisel valgenda-

na seinu ja lagesid värskelt kustutatud lubjaga ja võtma tarvitusele kõik abinõud närihiste hävitamiseks;

Märkus: talvitusruumide kasutamine muuks otstarbeks peale mesinduse on keelatud.

h) säilitama talvitusruumis temperatuuri $+2 - +4^{\circ} \text{C}$ piirides ning ventilatsiooni abil hoolitsema niiskuse vähendamise eest;

i) pidama mesilas ja mesilaruumides puhtust ja omama mesilastele veterinaarapteeki desinfektsiooni ja ravivahenditega;

j) prakeerima õigeaegselt valesti üles ehitatud ja nõrgalt läbipaistvad kärjed;

k) desinfitseerima kevadeti taru ja tarvitamiskõlblikke kärgi käesoleva juhendi § 55, 56, 57 kohaselt.

2. Mesilaste ja emade vedu, saatmist ja müüki lubada vaid haudmemädanike-, kotthaudme- ja akarapidoosivabadest mesilastest rajooni TK põllumajanduse osakonna peavetarsti poolt väljaantud tõendi esitamisel.

3. Rändmesinduse korral paigutada mesila ainult rajooni TK põllumajanduse osakonna korralduse kohaselt.

4. Majandite juhatajad, samuti mesilaid omavad isikud, varumist ja müüki teostavate organisatsioonide, samuti mesindusprodukte tootvate tööstuste ja töökodade juhatajad on kohustatud:

a) kaitsma mesinduse toodangut mesilaste ja teiste putukate eest, asetades ruumide akende ette marlivõrgud. Anumaid, milles säilitatakse mesinduse produktsiooni, hoida pidevalt suletuina;

b) vahatoormassi võtma vastu ja töötlemise ruumides, mis on isoleeritud ruumist, kus toimub kunstkärje töötlemine või müük;

c) vahatoormassi säilitamis- ja töötlemispaikades hoidma puhtust, toimetama ruumide mehaanilist puhastamist ja desinfektsiooni. Vahatoormass säilitada madala temperatuuri juures (kuni 0°) ja esimesel võimalusel töödelda vahaks;

d) kunstkärje valmistamiseks on lubatud kasutada ainult steriliseeritud vaha. Steriliseerimine toimub aeglase soojendamisega kuni 120°C 30 minuti jooksul.

5. Mesilaste haiguste avastamisel (või haiguskahtluse korral) on mesilate valdajad kohustatud:

a) teatama sellest rajooni TK põllumajanduse osakonnale ja ümbruskonna mesinikele ning võtma tarvitusele abinõud haiguse leviku tõkestamiseks, ootamata vetarsti, zootehniku või mesindusagronoomi ilmumist;

b) viivitatamatult saatma patoloogiline materjal lähemasse veterinaar-laboratooriumi uurimiseks vastavalt käesoleva juhendi punktidele 73 ja 74.

6. Ameerika ja euroopa haudmemädanike, kotthaudme ja akarapidoosi avastamisel tunnistatakse mesila karanteenseks (vt. p. 78-c) ja keelatakse:

a) mesilasperede vedu ja müük;

b) mesilasperede sissevedu ja nende paigutamine taudistunud mesilasse.

ABINÕUD UKSIKUTE MESILASHAIGUSTE TÕRJEKS

A. Euroopa haudmemädanik

7. Euroopa haudmemädaniku (alguses kaanetatud, hiljem kaanetatud haudme nakkushaigus) tekitajaks on *Bacterium pluton*. Kõige rohkem esineb haudme hukkumist juunis (lõunapoolseis oblasteis maikuus) pärast jahedaid ilmu, vähese toidu ja pesade halva kinnikatmise korral.

Haigestunud tõugud muutuvad mõningal määral läbipaistvaiks, kollaseks, muudavad kärjekannudes oma normaalasendit ja hukkuvad mitmesuguses asendis, kuivavad ja muutuvad kärjekannudest kergesti eraldatavaiks pruunikaiks koorikuiks.

Lahtine, roiskuv haue omab haput, kinnine haue mädaga sarnanevat lõhna. Kaanetatud kärjekannud võivad olla aukliku ja tumenenud kaanestusega.

8. Haudmemädaniku avastamisel tehakse mesilas viivitatamatult kõigi perede ülevaatus nakatatud perede arvu selgitamiseks ning võetakse kärjeproovid haigestunud haudmega nende saatmiseks vetbaklaboratooriumi uurimiseks.

Haigete mesilasperede pesad kaetakse pealt soojalt kinni ja peresid söödetakse viivitatamatult norsulfasool-naatriumiga.

9. Mesilate ülevaatusi haigete perede avastamiseks korraldatakse kogu suve jooksul mitte harvem kui iga 10 päeva järel. Pärast

iga pere üksikut läbivaatust puhastatakse mesinduse tööriistad taruvaigust ja põletatakse tulel üle, käed pestakse seebiga hoolikalt puhtaks. Tööriistu puhastatakse kausi kohal, mille sisu samuti kätepesemise vesi, viiakse auku ja kaetakse mullaga.

10. Haudmemädaniku avastamisel suurtes, mitut eraldi osakonda omavates mesilates, peab haiged pered viivitamatult koguma ühte, teistest mesila osakondadest isoleeritud mesilasse, kus tehakse kõik ravivõtted.

11. Kaugele arenenud haigusestaadiumis olevad mesilaspered, kelle kärgedes on kuivanud koorikuid, samuti pered, keda ei ravitud norsulfasool-naatriumiga, kuuluvad ümberajamisele nakatatud tarust desinfitseeritud tarusse kunstkärgedele ning ravimisele norsulfasool-naatriumiga.

12. Haudmemädanikuga mesilaspered aetakse ümber õhtul, kui mesilaste lend on nõrgenenud (soovitav sel ajal, kui looduses esineb kas või veidigi saaki).

Emad püütakse kinni ja asetatakse puuri; haigestunud perega taru nihutatakse kõrvale ja tema asemele asetatakse desinfitseeritud taru raamidega, mis on varustatud tervete kunstkärje lehtedega. Raamide vahele pesa keskele paigutatakse puurisolev ema; haige pere mesilased raputatakse paberilehele emaga varustatud tühja taru lennuava ette ning suunatakse suitsu abil tarusse; pärast ümberajamist põletatakse paber ära; järgmisel päeval vabastatakse ema puurist; ümberajamisel järelejäänud raamid terve haudmega kasutatakse noorte mesilaste saamiseks.

13. Ümberaetavate perede emad tuleb asendada tervetes peredes üleskasvatatud emadega.

Paarunud emade puudumisel ümberajamise perioodil asendatakse ümberaetud peredes emad lähima aja jooksul:

14. Haudmemädanikku haigestunud peredelt saadud haudmekasvatamine toimub eriti selleks (ühes või mitmes) ümber ajamata jäetud haudmemädanikuga peredes; selleks võetakse neilt raamid meega, tühjad kärjed, lennumesilased ja ema ning paigutatakse neisse ümberaetud peredest võetud haudmeraamid ja pered paigutatakse pimedasse sooja ruumi 21 ööpäevaks.

Kogutud perede mesilastele antakse iga päev vett. Tarude lennuavad võretatakse. 7—8 päeva pärast perede moodustamist hävitatakse neis kõik emakupud. 10 päeva pärast, rohke haudme

puhul aga 21 päeva pärast; aetakse väljunud mesilased ümber, arvestades sealjuures käesoleva juhendi p. 12, kujundatakse uus pere ning antakse sellele paarunud ema. Ruumi puudumisel paigutatakse lennumesilastest vabad kogutud pered lennuava võre-tamata varjulisse kohta kas puude või varjendite alla 0,6 km mesilastest eemale. Mesilaste röövimiste vältimiseks vähendatakse lennuavad kuni 1 sm-ni, lennulaud ja taruseinad lennuava ümbruses pritsitakse üle 5-protsendilise fenoolilahusega.

Kogutud peredes kärgedest väljunud mesilased aetakse ümber tervete kunstkärje lehtedega raamidele, samaaegselt söödetakse neid norsulfasool-naatriumi ravisöödaga.

15. Haudemädaniku avastamisel mesilas sügisel aetaks haiged pered tervetelt peredelt pärinevatele meekärgedele. Vajaduse korral täiendatakse talvevarud suhkrusiirupiga või keedetud ja veega lahjendatud meega.

16. Haudmemädaniku nakkusmaterjaliga kokku puutunud perede tarud, raamid ja teised puitosad põletatakse üle leeklambi või mõne teise tuli-desinfektsiooniga kuni kerge pruunistumiseni, silmas pidades tuleohutuse eeskirju. Haudemädaniku haigetelt peredelt järelejäänud meekärgedest eraldatakse mesi, lõigatakse raamidest välja ja sulatatakse eraldi.

17. Pärast haudmemädanikku haigestunud peredelt võetud mee vurritamist pestakse meevurr veega, seejärel kuuma 2—3%-lise leelise lahusega, loputatakse veega ning kuivatatakse päikese käes. Pesuvesi valatakse auku ja kaetakse mul-laga.

18. Haudmemädanikku haigestunud perede mesi on mesilastele nakkusohtlik. Sellise mee kasutamine mesilaste söödaks on keelatud.

19. Euroopa haudmemädanikku haigestunud mesilasperedelt pärinevad tühjad kärjed ja muu vahatoormass töötatakse majandis kohe pärast tarust väljavõtmist kohapeal ümber. Vaha säilitatakse mesilastele ligipääsmatus kohas. Infitseeritud vaha-toormassi väljasaatmine ümbersulatamatult on keelatud.

20. Haudmemädanikust nakatatud mesilaist saadetakse vaha ümbertöötamispunktidesse märkusega dokumendil «Euroopa haudmemädanik».

21. Haudmemädanikuhaigete peredega töötamisel kasutatud väikeinventar desinfitseeritakse leegiga ülepõletamise teel või keedetakse 30 minutit 2—3%-lise pesusooda või tuhaleelise lahuses. Sülemikastid ja tarukatted desinfitseeritakse keetmise teel tuhaleelise lahusega 30 minutit.

22. Haudmemädanikuhaigetelt peredelt pärinev kaubastatav mesi säilitatakse mesilastele ligipääsmatus kohas külmade tulekuni, pärast seda võib teda realiseerida inimtoiduks.

23. Norsulfasool-naatriumi (sulfadiasolnaatriumi) antakse 0,3 g liitri siirupi kohta. Siirup valmistatakse võrdsetes osades veest ja suhkrust (või meest) ning söödetakse 3—5 korda 7-päevaste vaheaegadega 0,5—1 liiter ravisööta pere kohta.

Vajalik hulk norsulfasool-naatriumi lahustatakse kuumas vees ja lisatakse siirupile. Suhkur või mesi lahustatakse kuumas vees ja sojendatakse pidevalt segades kuni täieliku lahustumiseni, loidudes kõrbemaminemisest (kõrbenud siirup või mesi on kahjulik mesilastele).

Ravisiirupit või mett antakse mesilastele söödanõudes soojana õhtu eel.

24. Mesila loetakse euroopa haudmemädanikuvabaks ning vabastatakse kitsendavatest abinõudest aasta pärast haiguse likvideerimist.

B. Ameerika haudmemädanik

25. Ameerika haudmemädanik on täiskasvanud vaklade nakushaigus, mille tekitajaks on väga vastupidav, spoore tekitav *Bacillus larvae*. Kõige rohkem areneb haigus suve teisel poolel, kui ilmad on kuumad. Selle haiguse korral hukuvad vaglad eñamikus kaanetatud kärjekannudes; nende mädasarnane mass omab pruunikat värvi, sulatatud puuliimi lõhna ning venib tikuga proovimisel peene niidina. Kuivanud vaglad on tugevasti kleepunud kärjekannu alumisele seinale tumepruunide koorikutena. Haigestunud haudme kohal on kaaned tihti augustunud või vajunud kärjekannu sisse.

26. Ameerika haudmemädaniku edasikandumise vältimiseks tervesse mesilasse kasutatakse vastavaid abinõusid.

Väliditagu perede ülesoojendamist päikese käes ja tarud mesilastega paigutatagu varju.

27. Võitlus ameerika haudmemädanikuga toimub mesilaste ümberajamise teel uude desinfitseeritud tarusse.

Ümberaetavad mesilased kogutakse sülemikku, isoleeritakse jahedasse ruumi, näljutatakse kaks päeva, paigutatakse uutele või desinfitseeritud kunstkärgedega raamidele ning perele antakse teine, terves peres kasvatatud ema.

Pärast pere ümberajamist söödetakse mesilasi norsulfasool-naatriumiga vastavalt käesoleva juhendi p. 23-le.

28. Haudmemädaniku avastamisel sügisel toimitakse vastavalt juhendi p. 15-le.

29. Taru ja haigetest mesilastest eraldatud kärgraamid ning mesindusinventar paigutatakse ruumi, kuhu mesilased juurde ei pääse, ja desinfitseeritakse samuti nagu euroopa haudmemädaniku korral (vt. § 16, 17, 18, 19, 20 ja 22).

30. Ameerika haudmemädanikku haigestunud perede ümberajamisel saadud mesi ja sellest haigusest nakatatud mesilast saadud kaubastatav mesi kasutatakse samade kitsendustega nagu euroopa haudmemädaniku korral.

31. Ameerika haudmemädanikku haigestunud peredelt lõigatakse pärast ümberajamist haudmekärjed välja ning säilitatakse eraldi kuni ümbersulatamiseni ja steriliseerimiseni.

32. Ameerika haudmemädanikust tabatud mesilates sulatakse tühjad kärjed ja muu vahatoormass samas majandis pärast tarust väljavõtmist.

33. Puhas vahea ameerika haudemädanikust tabatud mesilast väljastatakse märgistatult «Ameerika haudmemädanikuga mesilast».

34. Mesila loetakse ameerika haudmemädanikuvabaks ning kitsendavad abinõud kõrvaldatakse üks aasta pärast haiguse likvideerimist.

C. Kotthaue

35. Kotthaue on filtreeruva viiruse poolt tekitatud täiskasvanud vastsete nakkushaigus. Kõige rohkem on haigestumine täheldatav suve esimesel poolel, eriti perede jahtumisel ja nende puudulikul toiduga varustamisel.

Nakatatud vaglad muutuvad pruuniks, omavad kotisarnast välimust, on täidetud vesise teralise lõhnata vedelikuga ja asetsevad ülespööratud peaga kogu kärjekannu pikkuses. Kuivanud

vakladel on poolrõngasarnase kooriku välimus ja nad on kärjekannudest kergesti emaldatavad.

36. Haiguse likvideerimiseks eraldatakse ema 3—7 päevaks puuri. Pesa kitsendatakse raamide väljavõtmise teel niivõrd, et allesjäänud raamid oleksid mesilastega tihedasti kaetud. Pesa kaetakse soojalt kinni ja peret söödetakse suhkrusiirupiga 10 päeva jooksul.

Pered, kes nende abinõude tagajärjel ei tervistu, kuuluvad ümberajamisele.

37. Muud abinõud kotthaudme likvideerimiseks on nagu euroopa haudmemädanikugi korral, välja arvatud norsulfasoolnaatriumi kasutamine.

38. Kitsendavate abinõude rakendamine ja nende kõrvaldamine toimub samuti nagu euroopa haudmemädanikugi korral.

D. Keemilised mürgistused

39. Keemiline toksikoos ehk mesilaste mürgistumine keemiliste ainetega võib esineda siis, kui mesilaste lennuraadiuse piirkonnas kasutatakse putukate tõrjevahendeid (aia-, metsaja põllukahjurite ning malaaria vastu võitlemise vahendeid): arseeni, floori, heksaklooretaani, DDT ja teisi preparaate.

Neid preparaate saanud taimedelt nektarit ja õietolmu korjates võivad korjemesilased hukkuda juba korjekohal, teel mesilasse või mesilas, eriti esimese 3—5 päeva jooksul pärast mürkide kasutamist.

40. Mesilaste mürgistumiskahtluse korral keemiliste mürkidega tuleb koguda hukkunud mesilasi nende saatmiseks uurimisele lähemasse laboratooriumi. Samaaegselt teatatakse laboratooriumile, millal, kui kaugel mesilast ja missuguste mürkidega tehti kahjulike putukate tõrjet.

41. Mesilaste mürgistumiste ärahoidmiseks veetakse mesilaspered vähemalt 5 km kaugusele sellest maa-alast, kus taimekaitsevahendeid kasutatakse, nädalaks või pikemaks ajaks, olenevalt taimekaitsetööde plaanist. Rajoonide põllumajanduse osakonnad on kohustatud mesinikele teatama keemiliste preparaatide kasutamise plaane.

42. Juhul, kui tarude eemalevedamine mesilast pole võimalik, rakendatakse mesilaste mürgistuste vältimiseks teisi abinõusid, lendlad võretatakse verandadega selleks, et katkestada ajutiselt mesilaste väljalendamine või paigutatakse tarud kinnistesse ruumidesse.

43. Noorte mesilaste ja haudme hukkumisel mürgistumise tagajärjel eemaldatakse haigete perede pesaruumist kärjed värs-keltkorjatud nektari ja õietolmuga; eemaldatud kärgi ei kasuta ta ka edaspidi. Haigeid peresid söödetakse mee või suhkrulahu-sega.

E. Õietolmumürgistus

44. Õietolmutoksikoos ehk mesilaste mürgistumine õietolmuga (maihaigus) on mittenakkav haigus ja esineb enamasti noortel amm-mesilastel, kusjuures soolestiku kesk- ja tagaosa liigselt täitub mürgiste taimede õietolmu pudrusarnase massiga, mis ilmneb eriti pärast ilmade jähnenemist, kõige rohkem kevadel, harva ka suvel.

45. Õietolmumürgistuse ärahoidmiseks ja selle vastu võitlemiseks anda vett igale perele eraldi (tarusse) ning sööta mesilasi mee või suhkrulahusega.

F. Nektarimürgistus

46. Nektaritoksikoos ehk korjemesilaste mürgistumine mürgistelt taimedelt erituva nektari tagajärjel ilmneb suvel, sagedamini meekorjevaesel ajal.

47. Haigus tehakse kindlaks sel teel, kui pärast soojas ruumis hoidmist hukkuvatest mesilastest osa tervistub ja kui laboratoorsete uurimistega on kõrvaldatud kahtlus teiste haiguste esinemise suhtes.

48. Haigestumisest hoidumiseks luuakse pidev meekorje keerispea, kurgirohu, sinepi ja teiste nektarit andvate taimede külvamiseiga sellise arvestusega, et nende õitsemise ajad langeksid ühte meekorjevabade perioodidega; haiguse ilmnemisel söödetakse mesilasi suhkru- või meelahusega.

G. Lehemeemürgistus

49. Lehemeetoksikoos ehk mürgistumine lehemeega on mesilaste mittenakkav haigus, mis ilmneb lehemees kasutamisel.

Haigete, roomavate mesilaste soolestik muutub lõdvaks, roojamine toimub raskesti, kesksoole kurrud tõmbuvad siledaks, soole sisu muutub tumepruuniks, mõnikord sinakavärviliseks.

50. Haigus tehakse kindlaks soolestiku tumenemise ja lehemees esinemise järgi pesades ja teiste haiguste esinemiskahtluse kõrvaldamisel laboratoorsel uurimisel.

M ä r k u s: Lehemee olemasolu kõrgedes määratakse kindlaks tumepruunide meelaikude esinemise järgi meekärgede vaatlusel vastu päikest; maitset meenutab mesi siirupit või karamelli; vahel omab aroomita vähemagust maitset. Keemiliselt määratakse lehemesi kindlaks lubja või piirituse reaktsiooni abil.

51. Haigustest hoidmiseks külvatakse eriaegadel meetaimi mesilalähedastele aladele arvestusega, et nende õitsemine langeks ühte ühes või teises paigas täheldatud meekorjevaeste perioodidega. Mesilasi veetakse lehemee korjeajaks stepialadele; meekorje puudumisel antakse mesilastele lisasööta õiemee või suhkrusiirupiga. Mesilaste talvitumine leHEMEEL on keelatud.

H. Nosematoos

52. Nosematoos on kevadel ilmnev nakkushaigus, mille tekitajaks on nosema-parasiit.

Nakkus toimub siis, kui mesilased söövad nosema eostega nakatatud mett ja siira puutuvad kokku eostega saastunud esemete ning tarudega.

53. Haigusest hoidumiseks täidetakse käesoleva juhendi p. 1 eeskirju.

54. Võitlust nosematoosiga tehakse varakevadel kõigi kõhulahtisuse all kannatavate mesilasperede ümberajamisega desinfitseeritud tarudesse hästi ülesehitatud, kõhulahtisuse jälgedest puhtatele või desinfitseeritud kärgedele ja peresid söödetakse ning hooldatakse vastavalt käesoleva juhendi punkt 1-le.

55. Tarusid ja nende osi desinfitseeritakse 3%-lise tuhaleelise lahusega pärast eelnenud mehaanilist puhastamist saastast.

56. Tarvitamiseks kõlblikud kärjed desinfitseeritakse formaliiniauru või formaliini-vesilahusega. Desinfitseerimata kärgede kasutamine on keelatud.

57. Formaliiniaurudega desinfitseerimisel asetatakse kärjed tühja tarusse, mis on pealt tihedasti suletud. Metallist teekannu valatakse 300 g vett ja 100 g lahustamata müügilolevat formaliini ning kuumendatakse keemiseni. Aurujuga suunatakse tarusse. Auru temperatuuri tarus peab säilitama $+50 - +55^{\circ} \text{C}$ vahel, mitte vähem kui 30 minutit. Tarusisest temperatuuri kontrollitakse tarulaest sisseasetatud termomeetri abil. Kärgede desinfitseerimist tarus toimetatakse samuti nende täieliku niisutamise teel pihustajast 4%-lise formaliinilahusega (1 osa müügilolevat 40%-list formaliini ja 9 osa vett). Pärast kärgede desinfitseerimist formaliiniga suletakse taru tihedasti, kõik

praod määratakse saviga kinni ja taru hoitakse 4 tundi 20° C temperatuuri juures.

Formaliini lõhna eemaldamiseks mõlema desinfektsiooni viisi korral piserdatakse kärjed 1%-lise nuuskpiirituse lahusega või pestakse veega, seejärel kuivatatakse tarud ja kärjed vihma ja otseste päikesekiirte eest kaitstud lahtises kohas.

I. Senoitainia kärbse kahjustus

58. Senoitainioos on lennumesilaste invasioonihaigus, mille põhjustajaks on kärbse senoitainia-tricuspis-tõukude parasiteerimine, eriti mesilaste rindmiku osas.

Senoitainia tricuspis ema-kärbeste keskmine suurus on 6—8 mm, nad on tuhkhalli värvi, pea on laiade valgete triipudega. Kärbsed istuvad tavaliselt tarukatusele, kust nad tungivad lendavatele mesilastele kallale ning invadeerivad neid oma vastsetega.

Haigestumine ilmneb juunist kuni septembrini. Mesilased hukuvad 2—4 päeva pärast invadeerumist vastsetega.

59. Roomavate, üleshüppavate mesilaste esinemisel mesilas saadetakse haigeid ja hukkunud mesilasi vetbaklaboratooriumi uurimiseks ja diagnoosi täpsustamiseks.

60. Senoitainioosi tõrjeks hävitatakse kärbsed tarukatustel pentakloriiniga.

Väiksemates mesilates soovitatakse kärbeste püüdmiseks tarude katustele paigutada neile valged veega täidetud taldrikud.

J. Akarapidoos

61. Akarapidoos ehk lestataud on mesilaste invasioonihaigus, mille tekitajaks on rinna eesmistes traheedes parasiteeruv akaraapislest. Haigus ilmneb kõige sagedamini talvitumise lõpul, mõnikord ka suvel pärast kauemat aega kestnud lennuks sobimatuid ilmu.

62. Kui esimestel kevadistel puhastuslendudel ilmneb mesilaste lestataudi tunnuseid, kogutakse lennuks võimetuid rooma vaid mesilasi ja saadetakse vetbaklaboratooriumi uurimiseks ja diagnoosi täpsustamiseks.

63. Akarapidoosi korral rakendatakse kitsendavad abinõud ühes keeluga mesilast välja vedada mesilasperesid ja müüa mesilasemasid kuni haiguse täieliku likvideerimiseni.

64. Mesilaste akarapidoosi ravitakse nitrobensooli ja metüül- või etüülsalitsülaadiga.

K. Mesilastäi-kahjustus

65. Brauloosiks ehk mesilaste täitumiseks nimetatakse emade ja korjemesilaste tabandumist välisparasiitidega — mesilase täikärbsega (*Braula caeca*).

66. Võitluseks mesilastäiga kasutatakse naftaliini. Tõrjet tehakse sügisel, sel ajal, kui peredesse jääb vähe hauet.

Vajalik naftaliini annus määratakse kindlaks eelnevalt katsetamisel 3—4 haige perega. Naftaliin koguses 10—15—20 g puistatakse õhtul ühtlase kihina taru põhjale asetatud paberile. Annus, mis osutus efektiivseimaks, kasutatakse nakatatud perede ravimiseks kolme öö jooksul järgemööda. Päevaks eemaldatakse naftaliini tarudest. 10 päeva pärast korratakse ravi.

L. Villimardika kahjustus

67. Meleoosiks ehk villimardika kahjustuseks nimetatakse mesilaste tabandumist kirju või hariliku villimardika tõukudega.

Kirju villimardika tõuk on must, pikliku kujuga, pikkuselt 3—4 mm ja kolmnurkse peaga.

Hariliku villimardika tõugud, pikkusega 1,3—1,8 mm, on kollast värvi ja ümmarguse peaga.

68. Villimardika tõrjeks kasutatakse 5—10 g naftaliini pere kohta, eelnevalt katsetades samuti nagu mesilastäi korral 3—4 perega või suitsutades tubakasuitsuga 3—5 minutit. Suitsutatakse päeva lõpul, tehes kärjetänavad tavaliselt laiemaks. Põrandale langenud villimardika tõugud hävitatakse.

M. Vahakoi kahjustus

69. Vahakoi röövikud — hallikas-valkjad ussid — pikkusega kuni 20 mm, hävitavad kargi tarudes ja ladudes.

70. Vahakoi ärahoidu tehakse vastavalt käesoleva juhendi punktidele 1 ja 4.

71. Vahakoi tõrjet tehakse mesilasperede süstemaatiliste läbi vaatuste ja koi mehaanilise hävitamise teel, samuti aga ka pesade kitsendamise teel.

Laoruumides hävitatakse koid väävligaasiga gaasitades, arvestades 50 g väävli 1 ruumimeetri kohta.

N. Mesilashundi kahjustus

72. Mesilashunt on väga liikuv, üksikult elunev, pinnases pesitsev, herilase sugukonda kuuluv putukas.

Võitlus mesilashundiga toimub tema pesade hävitamise teel, valades neisse mürkaineid (DDT, heksaklooraan jt.), aga ka mesilasperede äraviimisega uude asukohta.

Patoloogilise materjali laboratoorseks uurimiseks saatmise reeglid

73. Mesilaste haigestumispõhjuste kindlaksmääramiseks mesilates on vajalik saata lähemasse veterinaarlaboratooriumi

a) haudmehaiguste korral — kärjeproofid mõõtudega mitte väiksemad kui 10×15 sm haigete ja hukkunud vakkade ja valmikutega. Kärjeproofid pakitakse paberisse mähkimata puust kasti, sisemiste mõõtudega $10 \times 15 \times 4$ sm, eraldades kärje põhjast ja kaanest puust liistudega.

b) täiskasvanud mesilaste haiguste korral võetakse igast 3—5 rohkem kannatada saanud perest vähemalt 50 haiget mesilast, pakitakse eraldi karpidesse või pakkidesse, märgitakse peale pere number ja saadetakse posti või käskjalaga laboratooriumi. Peale selle peab laboratooriumi saatma esimesel kevadisel puhastuslendlusel mahakukkuvaid, roomavaid mesilasi;

c) mesilasperede hukkumise korral võetakse vähemalt 50 mesilast ülemisest kihist, samuti meeproovid, ja saadetakse laboratooriumi, lisades andmed pere hukkumisaja ja hukkunud pere ülevaatusse kohta (surnud mesilaste ja ema paiknemine kärgedel, kärgede saastumine mesilaste väljaheidetega, järelejäänud mee kogus ja tema paiknemine kärgedel). Uurimiseks keemilistele mürgistustele peab saatma mitte vähem kui 400—500 mesilast;

d) halvakvaliteedilise, tumeda, aroomita mee avastamisel saadetakse meeproovid kinnises klaasnõus 50—100 g koguses;

e) mesilastel ja haudmel avastatud parasiidid (putukad jne.) saadetakse järgmiselt: kõva katttega putukad pakitakse vatikihtide vahele; pehme katttega putukad (vaglad, täid jt.) asetatakse pudelikesse 10%-lisse formaliinilahusesse, 60%-lisse piiritusse või meesse.

74. Kõigil laboratooriumi uurimiseks saadetud mee, haudme mesilaste või nende parasiitide proovide korral saadetakse samaaegselt saatekiri, milles märgitakse organisatsiooni nimetus (kellele kuulub mesila), mesiniku nimi, postiaadress, materjali võtmise aeg, perede arv mesilas, millal märgati haigestumist ja üksikasjaline seletus haiguse avaldumisest.

75. Vastutus profülaktiliste ja veterinaar-sanitaarsete abinõude organiseerimise eest mesilaste haiguste ja kahjurite vältimiseks ja nende tõrjeks rajoonides pannakse rajoonide TK põllumajanduse osakondadele, majandite juhatajatele ja mesilaid omavaile isikuile.

76. Spetsiaalsed abinõud mesilaste haigestumiste likvideerimise osas rakendatakse jaoskonna zoovetvõrgu veterinaar-spetsialistide poolt rajooni TK peavetarsti vahetu kontrolli all.

77. Mesilaste haiguste laboratoorset diagnoosimist teevad veterinaar-bakterioloogilised laboratooriumid.

78. Jaoskonna vetarstid, vetvelskrid ja mesinduse agronoomid on kohustatud:

a) teostama oma tegevuspiirkonnas paiknevate mesilaste pidevat veterinaar-sanitaarset kontrolli, kontrollima nende ümberpaigutamist, samuti mesindussaaduste varumist, töötlemist ja müüki;

b) registreerima kõiki mesilaste nakkus- ja mittenakkushaigusi ja teatama vastavad andmed rajooni TK põllumajanduse osakonnale määratud tähtpäevadel ning NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse poolt määratud veterinaarvormide (nr. 28 ja 29) järgi;

c) esitama nakkushaiguse kindlakstegemisel mesilas rajooni tööraha saadikute nõukogule ja rajooni TK põllumajanduse osakonnale vastavad materjalid karanteeni kehtestamiseks mesilas, pärast haigestumise likvideerimist aga karanteeni mahavõtmiseks.

79. Käesoleva juhendi rikkujaid võetakse vastutusele vastavalt NSV Liidu veterinaarmäärustikule.

Selle instruksiooni väljaandmisega tunnistatakse kehtetuks NSVL RKN juhend 27. III 1940. a. «Võitlusest mesilaste nakkushaigustega» p. 47, NSVL RKN Veterinaar-Peavalitsuse eeskiri 25. maist 1942. a. «Patoloogilise materjali võtmise ja tema laboratoorseks uurimiseks saatmise kohta».

Tõlkinud: N. Raudsepp

Ladumisele antud 16. VI 1953. a. Trükkimisele antud
16. VII 1953. a. Trükiarv 4000. Paber 61×86, 1/16.
Trükipoognaid 1. Formaadile 60×92 kohaldatud
trükipoognaid 0,96.

Töö nr. 2371 MG 00373

Trükikoda «Pärnutrük», Hommiku 4, Pärnu

На эстонском языке

HINNATA